קיצור שלחן ערוך — הלכות סתם יינם והכשר הכלים ממנו

סְתָם יֵינָם בַּזְמַן הַזֶּה, וְכֵן מַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים בַּיַּיִן שֶׁלָּנוּ, יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק בִּשְׁתִיָּה וְלֹא בַהֲנָאָה. וְלָכֵן מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל לִגְבּוֹת בְּחוֹבוֹ סְתָם יֵינָם, מִפְּנֵי דַּהֲוֵי כְּמַצִּיל מִידֵיהֶם. וְהוּא הַדִּין בִּשְׂאָר הֶפְסֵד, כְּגוֹן אִם עָבַר וְקָנָה. אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לִקְנוֹת כְּדֵי לְהִשְׁתַּכֵּר בּוֹ. וְיֵשׁ מְקִלִּין גַּם בָּזֶה וְטוֹב לְהַחְמִיר.

מֻתָּר לַעֲשׂוֹת מֶרְחָץ מִסְּתָם יֵינָם אֲפִלּוּ לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה (קנ"ה).

יַיִן כָּשֵׁר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל, דְּהַיְנוּ שֶׁהִרְתִּיחַ וְנִתְמַעֵט מִמַּדָּתוֹ עַל יְדֵי הָרְתִיחָה, אִם נָגַע בּוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים, מֻתָּר אֲפִלּוּ בִּשְׁתִיָּה. אֲבָל יַיִן שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹכוֹ לַעֲנָה (ווערמוטה), כֹּל שֶׁשָּׁם יַיִן עָלָיו וְלֹא נִתְבַּשֵּׁל נֶאֱסָר.

תַּבְשִׁיל שֶׁיַּיִן מְעֹרָב בּוֹ וְאֵינוֹ נִכָּר, אֲפִלּוּ עַדַיִן לֹא הִרְתִּיחַ, אֵינוֹ נֶאֱסָר בְּמַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים.

יַיִן מָזוּג אִם יֵשׁ בּוֹ שִׁשָּׁה חֲלָקִים מַיִם, בָּטֵל הַיַּיִן. וְאֵינוֹ נֶאֱסָר בְּמַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים. אֲבָל יֵין צְמוּקִים, דְּהַיְנוּ שֶׁנָּתַן מַיִם עַל הַצְּמוּקִים, הֲרֵי זֶה כְּיַיִן גָּמוּר (ע"ל ססנ"ג).

הַתָּמָד, דְּהַיְנוּ מַיִם שֶׁנּוֹתְנִים עַל הַחַרְצַנִּים אוֹ עַל הַשְּׁמָרִים, כָּל שֶׁהוּא מְשֻׁבָּח לִשְׁתִיָּה, אֵין לְהַתִּירוֹ אִם נָגַע בּוֹ עוֹבֵד כּוֹכָבִים.

עֲנָבִים דְּרוּכוֹת בְּגִיגִית, כֵּיוָן שֶׁנִּמְשַׁךְ מִמֶּנּוּ יַיִן אֲפִלּוּ מְעַט, אוֹ שֶׁשָּׁאַב מִמֶּנּוּ יַיִן בִּכְלִי, נִקְרָא הַכֹּל יַיִן וְנֶאֱסָר בְּמַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֲפִלּוּ לֹא נָגַע אֶלָּא בַּחַרְצַנִּים וּבַזָּגִים. וְלָכֵן גִּיגִיּוֹת עֲנָבִים דְּרוּכוֹת עוֹמְדוֹת בְּבֵית עוֹבֵד כּוֹכָבִים יֵשׁ לֶאֱסוֹר, שֶׁמָּא הִמְשִׁיךְ מִמֶּנָּה. וְאָסוּר לִדְרֹךְ עַל יְדֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֲפִלּוּ בְּגִיגִית פְּקוּקָה.

יֵשׁ לְהַזָּהֵר מִלְּהוֹצִיא אֶת הַחַרְצַנִּים וְהַזָּגִים מִן הַגִּתּוֹת עַל יְדֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁהוֹצִיאוּ מֵהֶם יַיִן רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, כִּי שֶׁמָּא יֵשׁ עֲלֵיהֶם עוֹד טוֹפֵחַ יַיִן (קכ"ג).

עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁפַךְ מַיִם לְתוֹךְ הַיַּיִן, אִם נִתְכַּוֵּן לְמָזְגוֹ, אָסוּר בִּשְׁתִיָּה. וְאִם לֹא נִתְכַּוֵּן לְמָזְגוֹ, וַאֲפִלּוּ הוּא סָפֵק, מֻתָּר (קכ"ה).

חֹמֶץ יַיִן שֶׁנַּעֲשָׂה מִיַּיִן כָּשֵׁר, אִם הוּא חָזָק כָּל כָּךְ שֶׁמְּבַעְבֵּעַ כְּשֶׁשּׁוֹפְכִין אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ, שׁוּב אֵינוֹ נֶאֱסָר בְּמַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים. אֲבָל אִם נַעֲשָׂה מִסְּתָם יֵינָם, לְעוֹלָם הוּא בְּאִסּוּרוֹ.

וְכֵן יַיִן שָׂרָף שֶׁנַּעֲשָׂה מִסְּתָם יֵינָם, וְכֵן מֵהַחַרְצַנִּים וְהַזָּגִים וְהַשְּׁמָרִים, הֲרֵי הוּא כַּיַּיִן עַצְמוֹ. אֲבָל הַנַּעֲשָׂה מִיַּיִן כָּשֵׁר אָז לְאַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה יַיִן שָׂרָף אֵין מַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים אוֹסַרְתּוֹ.

מֶלַח שֶׁל יַיִן (ווַיינְשְׁטֵיין) (טַרְטַר) נִתְפַּשֵּׁט הַמִּנְהָג לְהַתִּיר, כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ הֲנָאָה לְחֵךְ (סִימָן קכ"ג ובחכמת אדם).

מַגַּע עוֹבֵד כּוֹכָבִים עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר, וְכֵן הַבָּא מִכֹּחוֹ, יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם (קכד קכה).

הַשּׁוֹלֵחַ יַיִן עַל יְדֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים, צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בַּרְזָא אוֹ מְגוּפָּה לַחְתּוֹם בִּשְׁנֵי חוֹתָמוֹת (ק"ל).

יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשֶׂה יֵינוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּהֶכְשֵׁר כְּדֵי לְמָכְרוֹ אַחַר כָּךְ לְיִשְׂרְאֵלִים, יֵשׁ בָּזֶה כַּמָּה חִלּוּקֵי דִּינִים, וְלִפְעָמִים אֲפִלּוּ שְׁנֵי חוֹתָמוֹת וְגַם מַפְתֵּחַ לֹא מַהֲנִי. וְצָרִיךְ לִשְׁאֹל לְמוֹרֶה הוֹרָאָה כְּדָת מַה לַּעֲשׂוֹת, וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מִיַּיִן כָּזֶה.

כֵּלִים שֶׁל סְתָם יֵינָם, אִם הֵם כֵּלִים שֶׁאֵין הַדֶּרֶךְ לְהַחְזִיק בָּהֶם יַיִן אֶלָּא זְמַן קָצָר, וְגַם לֹא הָיָה בָּהֶם הַיַּיִן מֵעֵת לְעֵת, בֵּין שֶׁהֵם שֶׁל עוֹר בֵּין שֶׁהֵם שֶׁל עֵץ וְשֶׁל זְכוּכִית וְשֶׁל אֶבֶן וְשֶׁל מַתֶּכֶת, אִם אֵינָם מְזֻפָּתִין, מְדִיחָן הֵיטֵב בְּמַיִם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וּמֻתָּרִים. וְאִם הֵם מְזֻפָּתִין, יֵשׁ לָהֶם דִּין אַחֵר. וְכֵן כְּלֵי חֶרֶס יֵשׁ לָהֶם דִּין אַחֵר.

כֵּלִים הָעֲשׂוּיִים לְהַכְנִיס בָּהֶם יַיִן לְקִיּוּם, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּיַחֲדִין אוֹתָן לְהַחְזִיק בָּהֶם יַיִן לְכָל הַפָּחוֹת שִׁלְשָׁה יָמִים, אַף עַל פִּי שֶׁהַכְּלִי הוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים הֶחְזִיק בּוֹ אֶת הַיַּיִן רַק זְמַן מָעָט, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ הֶכְשֵׁר עַל יְדֵי עֵרוּי דְּהַיְנוּ מְמַלְּאִים אֶת הַכְּלִי מַיִם עַל כָּל גְּדוֹתָיו, וְיַעֲמֹד כָּךְ לְכָל הַפָּחוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת, מֵעֵת לְעֵת, וְאַחַר כָּךְ שׁוֹפְכִין אֶת הַמַּיִם וְנוֹתֵן בּוֹ מַיִם שְׁנִיִּים, וְיַעֲמֹד כָּךְ לְכָל הַפָּחוֹת מֵעֵת לְעֵת, וְכֵן עוֹשֶׂה פַּעַם שְׁלִישִׁית. וְאֵין צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֹשָׁה מֵעֵת לְעֵת דַּוְקָא רְצוֹפִין. וְאִם עָמְדוּ בּוֹ הַמַּיִם כַּמָּה יָמִים וְלֹא שְׁפָכָם, לֹא עָלָה לוֹ אֶלָּא לְמֵעֵת לְעֵת אֶחָד. יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּאִם הַיַּיִן הָיָה בּוֹ מֵעֵת לְעֵת, לֹא מִתְכַּשֵּׁר בְּעֵרוּי, מִשּׁוּם דְּכָבוּשׁ כִּמְבֻשָּׁל וּבָעֵי הַגְעָלָה. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין צָרֵךְ גָּדוֹל, יֵשׁ לְהַחְמִיר כֵּן.

כְּלֵי זְכוּכִית כֵּיוָן שֶׁהֵם חֲלָקִים וְקָשִׁים, אַף עַל פִּי שֶׁמַּכְנִיסִין בָּהֶם יַיִן לְקִיּוּם, סָגֵי לְהוּ בַּהֲדָחָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.

כְּלִי שֶׁהָיָה בּוֹ יַיִן שֶׁלָּנוּ וְעֵרוּ אֶת הַיַּיִן, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה הַכְּלִי טוֹפֵחַ עַל מְנָת לְהַטְפִּיחַ נָגַע שָׁם עוֹבֵד כּוֹכָבִים סָגֵי לֵהּ בַּהֲדָחָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּלִי שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ לְקִיּוּם.

הָא דְּמַהֲנִי הֲדָחָה אוֹ עֵרוּי, זֶהוּ כְּשֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ יַיִן רַק בְּצוֹנֵן. אֲבָל אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּחַמִּין, צָרִיךְ הַגְעָלָה כְּמוֹ מִשְּׁאָר אִסּוּרִין.

כְּלֵי הַגַּת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בָּהֶם יַיִן לְקִיּוּם, כֵּיוָן שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בָּהֶם יַיִן בְּשֶׁפַע, חֲמִירֵי, וּצְרִיכִין שְׁאֵלַת חָכָם אֵיךְ לְהַכְשִׁירָן.

כָּל הַכֵּלִים שֶׁנִּתְיַשְּׁנוּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, מֻתָּרִים, כִּי בְּוַדַּאי כָּלָה כָּל לַחְלוּחִית יַיִן שֶׁבָּהֶם. וַאֲפִלּוּ נָתַן לְתוֹכָן מַיִם תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם.